

דף תרגול: אירופה במאה ה-19 – נאורות, מהפכה תעשייתית וסוציאליזם

מהדורה למורה עולים חדשים

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את רעיונות הנאורות המרכזיים ואת השפעתם
- להבין את השלכות המהפכה התעשייתית על החברה
- להשוות בין הגישה המהפכנית לגישה ההדרגתית בסוציאליזם

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – תבונה וחשיבה ביקורתית
2. ב – הסכם בין השליט לעם
3. ב – בבריטניה
4. ב – מנוע הקיטור
5. ב – מרקס
6. ב – חקיקה ושינוי הדרגתי

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – רעיונות הנאורות התפתחו במאה ה-18, לפני המהפכה התעשייתית
2. לא נכון – הפרולטריון הוא מעמד הפועלים, הבורגנות היא בעלי ההון
3. לא נכון – מרקס האמין במהפכה אלימה, לא ברנשטיין
4. נכון – ילדים רבים עבדו בתנאים קשים עד שחוקקו חוקי מפעלים
5. לא נכון – סוציאל-דמוקרטיה דוגלת בשינוי הדרגתי דרך חקיקה

חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

1. פרולטריון
2. בורגנות
3. חופש
4. סוציאלית
5. רוויזיוניזם
6. קיטור

חלק ד' – התאימו מושג להסבר

- 1 – ב (חשיבות הפרט וזכויותיו)
- 2 – ד (הסתמכות על התבונה וההיגיון)
- 3 – א (גידול הערים עקב הגירה לעבודה במפעלים)
- 4 – ה (ארגון שמייצג פועלים מול המעסיקים)
- 5 – ו (מדינה שדואגת לביטחון סוציאלי לאזרחיה)
- 6 – ג (מאבק בין הפרולטריון לבורגנות לפי מרקס)

חלק ה' – סדרו את התהליך ההיסטורי

1. התפתחות רעיונות הנאורות במאה ה-18
2. תחילת המהפכה התעשייתית בבריטניה
3. היווצרות מעמד הפרולטריון והבורגנות
4. פרסום המניפסט הקומוניסטי על ידי מרקס
5. חקיקת חוקי מפעלים להגנה על ילדים עובדים

חלק ו' – כתיבה והבנה

1. מרקס קרא למהפכה אלימה של הפרולטריון נגד הבורגנות, בעוד ברנשטיין קרא לשינוי הדרגתי באמצעות חקיקה ורפורמות במסגרת הדמוקרטית
2. תנאי עבודה קשים ושעות עבודה ארוכות, עבודת ילדים במפעלים בתנאים מסוכנים

כרטיס יציאה – מה לחפש

- פרולטריון – פועלים, בורגנות – בעלי הון ומפעלים
- למשל: חופש המחשבה, שוויון בפני החוק, זכויות טבעיות
- מהפכנית – שינוי אלים ומיידי (מרקס); הדרגתית – שינוי דרך חקיקה (ברנשטיין)

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח את השיעור בדיון קצר על ההבדל בין עולם לפני ואחרי המהפכה התעשייתית
- מומלץ להשתמש בדוגמאות קונקרטיות מחיי הפועלים כדי להמחיש את המושגים התיאוריים
- כדאי לחלק את התלמידים לקבוצות לדיון בשאלת הפתיחה הפתוחה ולאחר מכן לשתף במליאה

דף תרגול: אירופה במאה ה-19 – נאורות, מהפכה תעשייתית וסוציאליזם

דף התלמיד/ה עולים חדשים

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

במאה ה-19 אירופה השתנתה הרבה. אנשים חשבו בצורה חדשה (נאורות), התחילו לעבוד במפעלים (מהפכה תעשייתית), וחלק מהעם רצו לעזור לפועלים (סוציאליזם).

מילון קטן:

נאורות	תנועת רעיונות שהאמינה בתבונה, בזכויות אדם ובביקורת על סמכות
אמנה חברתית	הסכם בין השליט לעם על זכויות וחובות
המהפכה התעשייתית	מעבר מייצור ידני לייצור במפעלים בעזרת מכונות
פרולטריון	מעמד הפועלים שעובד במפעלים
בורגנות	מעמד בעלי ההון והמפעלים
סוציאליזם מהפכני	גישה שקראה למהפכה אלימה נגד הבורגנות (מרקס)
רוויזיוניזם	גישה שקראה לשינוי הדרגתי באמצעות חקיקה (ברנשטיין)
ועדת חקירה פרלמנטרית	גוף בפרלמנט שחקר תנאי עבודה של ילדים במפעלים

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה חשבו אנשי הנאורות שחשוב?

א) אמונה דתית בלבד ב) תבונה וחשיבה ביקורתית ג) כוח צבאי ד) מסורת המלכים

2. מה המשמעות של אמנה חברתית?

א) הסכם מסחרי בין מדינות ב) הסכם בין השליט לעם ג) חוק דתי ד) מכתב אישי

3. באיזו מדינה התחילה המהפכה התעשייתית?

א) בצרפת ב) בבריטניה ג) בגרמניה ד) ברוסיה

4. איזה מכונה חשובה הייתה במהפכה התעשייתית?

א) הדפוס ב) מנוע הקיטור ג) הטלפון ד) החשמל

5. מי כתב את המניפסט הקומוניסטי?

א) ברנשטיין ב) מרקס ג) רוסו ד) וולטר

6. מה ברנשטיין רצה לעשות?

א) מהפכה אלימה ב) חקיקה ושינוי הדרגתי ג) בריחה מהמדינה ד) התעלמות מהבעיה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	הנאורות קדמה למהפכה התעשייתית	☐	☐
2	הפרולטריון הוא מעמד בעלי ההון	☐	☐
3	מרקס האמין בשינוי הדרגתי באמצעות חקיקה	☐	☐
4	עבודת ילדים במפעלים הייתה תופעה נפוצה בתחילת המהפכה התעשייתית	☐	☐
5	סוציאל-דמוקרטיה דוגלת בשינוי אלים ומיידי	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המילה החסרה

השלימו את המילה החסרה.

1. המעמד שעבד במפעלים נקרא _____

2. המעמד שהחזיק בבעלות על המפעלים נקרא _____

3. רעיון הנאורות שטען שלכל אדם יש זכות לחופש מחשבה וביטוי נקרא _____ המחשבה והביטוי

4. החקיקה שנועדה לשפר את תנאי העבודה נקראת חקיקה _____

5. הגישה שקראה לשינוי הדרגתי ולא למהפכה אלימה נקראת _____

6. המכונה שהניעה את תהליך התיעוש נקראת מנוע _____

4 חלק ד' – התאימו מושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אינדיבידואליזם	___	**א.** גידול הערים עקב הגירה לעבודה במפעלים
2. רציונליזם	___	**ב.** חשיבות הפרט וזכויותיו
3. עיור	___	**ג.** מאבק בין הפרולטריון לבורגנות לפי מרקס
4. איגוד מקצועי	___	**ד.** הסתמכות על התבונה וההיגיון
5. מדינת רווחה	___	**ה.** ארגון שמייצג פועלים מול המעסיקים
6. מלחמת מעמדות	___	**ו.** מדינה שדואגת לביטחון סוציאלי לאזרחיה

5 חלק ה' – סדרו את התהליך ההיסטורי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	חקיקת חוקי מפעלים להגנה על ילדים עובדים
☐	פרסום המניפסט הקומוניסטי על ידי מרקס
☐	תחילת המהפכה התעשייתית בבריטניה
☐	היווצרות מעמד הפרולטריון והבורגנות

☐	התפתחות רעיונות הנאורות במאה ה-18

6 חלק ו' – כתיבה והבנה

ענו בקצרה.

1. הסבירו בשתי שורות מה ההבדל המרכזי בין הגישה של מרקס לגישה של ברנשטיין

2. תנו שתי דוגמאות להשפעות שליליות של המהפכה התעשייתית על חיי הפועלים

כרטיס יציאה

מה ההבדל בין פרולטריון לבורגנות?

תנו דוגמה אחת לרעיון מרכזי של הנאורות

מה ההבדל בין הגישה המהפכנית לגישה ההדרגתית בסוציאליזם?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀